

Kapper-stylist

7de leerjaar
VII-KaSt

BRUSSEL

D/2025/13.758/051

Versie januari 2025

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen of over structuuronderdelen heen. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel wordt voorgesteld. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, en flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren.

Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is

bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft o.a. de beginsituatie en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen o.a. inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw en aandachtspunten aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen, de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie of andere doelen die in regelgeving vastliggen. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen, de doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties of andere doelen die in regelgeving vastliggen. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan. Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een wenk 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting is vereist om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben. De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen zijn gerelateerd aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen, doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties of andere doelen die in regelgeving vastliggen.

2 Situering

2.1 Beginsituatie

De volgende studierichting is een logische vooropleiding in de derde graad voor de studierichting Kapper-stylist: Haarverzorging.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op doelen die leiden naar de beroepskwalificatie kapper-stylist. Het leerplan is gericht op 22 lesuren en is bestemd voor de studierichting Kapper-stylist. De duurtijd van die studierichting bedraagt twee semesters.

Het geheel van de vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Kapper-stylist en het vormingsconcept

Het leerplan Kapper-stylist is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op de levensbeschouwelijke vorming, de sociale vorming, de natuurwetenschappelijke en technische vorming, de economische vorming en de talige vorming. De wegwijzers generositeit, gastvrijheid en verbeelding maken er inherent deel van uit.

Vormingscomponenten

Levensbeschouwelijke vorming geeft leerlingen de tijd en de ruimte om te zoeken naar wie ze zijn en wat ze zullen worden. Leerlingen maken voortdurend (ethische) keuzes. Vanuit de dialoog met de eigen leefwereld, de diverse samenleving en het christelijk geloof, geven leerlingen hun levensbeschouwelijke identiteit vorm. De zeven wegwijzers bieden hen daarbij inspiratie: uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, rechtvaardigheid, duurzaamheid, verbeelding en generositeit.

Het leerplan Kapper-stylist besteedt veel aandacht aan sociale vorming. De communicatieve vaardigheden die leerlingen reeds hebben verworven, kunnen worden ingezet om een beter zicht te krijgen op de persoonlijke stijl van klanten en de wensen beter af te toetsen. Bovendien gaan de leerlingen meer in contact met diverse groepen van klanten en derden zoals onder meer leveranciers. Dat vergt een verfijning en aanpassing van de communicatiemogelijkheden en -voorkeuren.

De leerlingen hebben een stevige basis aan technische vaardigheden gezien ze reeds kapper zijn. Technische vorming blijft echter belangrijk om de gekende technieken verder te verfijnen en toepassingen te maken bij complexere situaties. Ze doorlopen een artistiek-creatief proces waarbinnen ze actuele tendensen een plaats geven.

Het accent op het creatieve en de persoonlijk benadering zal in balans liggen met principes die worden aangereikt in economische vorming. De realisaties moeten draagbaar zijn en er is aandacht voor tempo in functie van het rendement. De leerlingen doorlopen eveneens een keuzeprocess waarbij specifieke diensten en haarverzorgingen prioriteit krijgen vanuit de vraag van de klant en rendabiliteit.

De studierichting Kapper-stylist heeft nood aan talige vorming. De leerlingen focussen op diverse klanten waardoor er meer met anderstalige doelgroepen wordt gewerkt. Ze zetten in op specialistisch vakjargon en correct taalgebruik.

Wegwijzers

De studierichting Kapper-stylist heeft veel aandacht voor economische uitgangspunten maar dat staat de generositeit van leerlingen niet in de weg. Dat kan onder meer liggen in de benadering van klanten en in het kosteloos uitproberen van nieuwe elementen die aansluiten bij de persoonlijke stijl van een klant.

Wanneer de leerlingen een artistiek-creatief proces doorlopen is verbeelding onontbeerlijk. Ze zijn in staat om de wensen van klanten om te zetten in een ontwerp dat de leerlingen op een heel realistische manier voor ogen hebben en sterken hen om uit de eigen comfortzone te komen.

Om zowel dat creatieve proces als de rendabiliteit van de werkplek alle kansen te gunnen, moeten klanten zich thuis voelen. Vanaf het eerste contact zullen de leerlingen dan ook inzetten op gastvrijheid. Het gaat niet louter om een functionele benadering van klanten; klanten krijgen unieke momenten met aandacht voor welbevinden aangeboden. De leerlingen ontwikkelen een eigen visie, reflecteren daarover en doen suggesties aan de werkplek waar ze aan de slag zijn waardoor hun impact op de werking vergroot.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Zinrijk en geïnspireerd: een levensbeschouwelijke en ethische gevoeligheid ontwikkelen

Leerlingen ontwikkelen een eigen kijk op mens, wereld en samenleving vanuit een levensbeschouwelijke inspiratie. Ze worden gevoelig voor wat betekenisvol is. Ze reflecteren over wat in hun eigen leven goed en minder goed loopt. Ze herkennen in concrete of beroepsgerichte ervaringen motieven en argumenten die hen uitnodigen en stimuleren om moreel te handelen. Ze leren openstaan voor de diepere dimensies van het leven en leren. Ze staan ook open voor levensbeschouwelijke keuzes van anderen en gaan daarover in dialoog.

Het bevorderen van het welbevinden van klanten door het verzorgen van hun voorkomen en uitstraling vormt het uiteindelijke doel van de kapper-stylist. De leerlingen werken vanuit aandacht voor levensbeschouwelijke aspecten die belangrijk zijn voor klanten en ontdekken inspiratie die hen extra motiveert bij het uitvoeren van hun opdrachten.

Rendabel organiseren van een brede waaier van diensten en behandelingen in functie van vooropgestelde (verkoops)doelen.

De leerlingen ontwikkelen aandacht voor het tempo waarop ze behandelingen uitvoeren zonder het welbevinden van de klant uit het oog te verliezen of de noodzakelijke creativiteit los te laten. Vanuit hun visie op de rendabiliteit van een kapperszaak maken ze bewuste keuzes voor doelgroepen en specifieke dienstverlening. Ze stellen een productassortiment samen dat in lijn ligt met hun inhoudelijke keuzes en dat mogelijkheden creëert om het beoogde financiële rendement te realiseren.

Creëren en stylen van kapsels bij meerdere klanten.

De leerlingen staan mee in voor de praktische organisatie van de werkplek. Ze nemen verantwoordelijkheid in het plannen van uiteenlopende behandelingen waarbij ze rekening houden met de klant, de collega's en de belangen van de onderneming. Ze ontwikkelen gepersonaliseerde kapsels voor de klant.

Adviseren van klanten uit diverse groepen op basis van wensen, morfologie en persoonlijke stijl.

De leerlingen geven professionele adviezen aan klanten uit heterogene groepen. Ze slagen er in de wensen en de persoonlijke stijl van hun klanten vlot in kaart te brengen en houden rekening met morfologische principes. Ze ontwikkelen een eigen kappersstijl die zichtbaar is in ontwerpen en adviezen.

Reflecteren over en implementeren van trends en innovatieve toepassingen in alle aspecten van de haarverzorging.

De leerlingen krijgen een brede kijk op trends en innovatieve toepassingen die ze omzetten in draagbare ontwerpen. Ze zijn kritisch voor innovaties en durven vragen stellen naar de concrete werkbaarheid. Via een artistiek-creatief proces exploreren ze hun talenten en verleggen ze grenzen van hun kunnen. Ze hanteren nieuwe technieken en producten om wensen en persoonlijke stijl van klanten invulling te geven. In hun artistiek-creatief proces is ook plaats voor nieuwe elementen en evoluties die inspelen op de wensen van de klant.

3.3 Opbouw

- Zinrijk en geïnspireerd
- Rendabel organiseren van een brede waaier van diensten en behandelingen
- Creëren en stylen van kapsels
- Adviseren van klanten uit diverse groepen
- Reflecteren over en implementeren van trends en innovatieve toepassingen

3.4 Beginsituatie

Vanuit de logische vooropleidingen in de derde graad Haarverzorging zijn de volgende leerplanitems al verworven op uitvoerend niveau:

- professionele communicatie met klanten (III-Haa-a LPD 1, 2, 3) met inbegrip van informeren, adviseren en promoten en verkopen (III-Haa-a LPD 7, 8, 9);
- kwaliteitsbewust handelen: reflecteren, volgen van een professionele gedragscode en methodisch handelen (III-Haa-a LPD 3, 4, 5, 12);
- kapperstechnieken (III-Haa-a LPD 13-20);
- rendabiliteit van een salon: efficiënt organiseren (III-Haa-a LPD 24), economisch handelen (III-Haa-a LPD 24) opvolgen van voorraad (III-Haa-a LPD 28+);
- reflecteren over sectorspecifieke modetrends en innovatieve toepassingen (III-Haa-a LPD 29).

Voor leerlingen uit andere vooropleidingen geldt dat die inhoud extra aandacht vergen.

3.5 Aandachtspunten

Werkplekleren

Verschillende vormen van werkplekleren kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekleren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, observatie-activiteiten, praktijklessen op verplaatsing, leerlingstages ... De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekleren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekleren wordt ingezet.

Complementaire leerplannen

Voor het zevende leerjaar zijn complementaire leerplannen ontwikkeld zoals Communicatie en interactie, Maatschappelijke oriëntatie en Ondernemerschap. Voor de vorming van leerlingen kan het een meerwaarde zijn om bij de realisatie van leerplandoelen uit dit leerplan de link te leggen met een of meer aspecten uit de complementaire leerplannen waarvoor de school al dan niet heeft gekozen.

Dames of heren

Het leerplan is geschreven vanuit brede toepassingen op diverse groepen waarbij dames- en herenkapsels aan bod komen. Het accent in de studierichting ligt echter op het totale kapsel en het gendergegeven is maar één element van de persoonlijkheid van de klant waarmee leerlingen rekening houden. Je kan dan ook uitgaan van de technische aspecten en loslaten of die nu gepast zijn voor mannen dan wel voor vrouwen.

Groeien in techniciteit

De leerlingen zijn reeds kapper en hebben de kapperstechnieken verworven. Zij zullen zich in de studierichting Kapper-stylist verder bekwamen en hun vaardigheden verfijnen. Ze worden vlotter en kunnen loskomen van stappenplannen in hun aanpak. Je kan daarom zoveel mogelijk variatie aanbrengen in casussen en simulanten zodat de leerlingen de kans krijgen om hun technische competenties op peil te houden en verder uit te diepen.

Persoonlijke kappersstijl

De leerlingen oefenen de technische vaardigheden verder in en gaan op zoek naar een eigen kappersstijl. Het ontwikkelen ervan vraagt veel tijd en oefening maar in de studierichting Kapper-stylist wordt ruimte gemaakt om gericht na te denken over en te experimenteren met diverse stijlen zodat leerlingen zich die eigen kunnen maken. Ze gaan op zoek naar verschillende bronnen die hen inspireren en wisselen creatieve ideeën uit. Het ontwikkelen van een eigen stijl kan je ook stimuleren door voldoende contact met een brede waaier aan sectoren waarin men aan de slag kan gaan of met doelgroepen die men in de zaak kan ontvangen: éénmanszaak, thuiskapper, woon- en zorgcentrum, wellness, recreatieve sector, gehandicaptensector ... Vanuit dat standpunt wordt in dit leerplan waar nodig gesproken over de werkplek. In functie van de concrete invulling van de casus kan men zelf de correcte locatie vermelden.

Een artistiek-creatief proces

De leerlingen zijn reeds kapper zodat ze de technische vaardigheden al beheersen. Je zal ze in het 7de leerjaar stimuleren om creatief te zijn bij het ontwikkelen van kapsels en om ze te personaliseren (= stylen). De leerlingen kunnen zich laten inspireren door diverse stijlen maar durven creaties ontwerpen die uitgaan van een totaalconcept.

Rendabiliteit

In het 7de leerjaar verwachten we dat leerlingen hun technieken stevig onder de knie hebben. Ze zijn in staat om de aandacht te verleggen naar de economische realiteit en gaan dus op zoek naar een manier om rendabiliteit te combineren met een kwaliteitsvolle werking die blijvend oog heeft voor het welbevinden van de klant. Dat geldt ook voor het organiseren van de werkzaamheden. Je kan leerlingen meerdere behandelingen laten combineren of organiseren met het oog op het uitbaten van een rendabele zaak. Je kan ook het hele proces van promoten en verkopen van producten en diensten betrekken.

Totaalconcept

In de studierichting Kapper-stylist groeien de leerlingen naar werken aan een totaalconcept. De klant met zijn wensen en specifieke keuzes blijft centraal staan maar de leerlingen slagen erin een afgewerkt kapsel te combineren met de organisatie van meerdere werkplekken, het promoten en verkopen van producten, het leggen van duurzame verbindingen met klanten ... Ze bewegen zich vlot tussen alle taken en zijn in staat een helikopterzicht te vinden over alle werkzaamheden die ze kunnen ondernemen.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Zinrijk en geïnspireerd

LPD 1 + De leerlingen reflecteren over ethische keuzes.

Wenk: Je kan aandacht hebben voor ethische keuzes die voortvloeien uit de deontologie of plichtenleer. Vanuit casussen reflecteer je met leerlingen over deontologische principes eigen aan een kapperszaak zoals integriteit, discretieplicht, privacy, vertrouwen, het respecteren van de professionele gedragscode binnen de organisatie, het opbouwen van een professionele relatie met collega's ... Wanneer leerlingen inzicht hebben in verschillende principes kan je hen in gesimuleerde situaties of via casuïstiek ethische keuzes laten duiden.

Wenk: Je hoeft je niet te beperken tot de werkzaamheden van de kapper-stylist maar kan vertrekken vanuit de brede sector van lichaamsverzorging. Indien je school ook andere opleidingen (zoals Schoonheidsspecialist-adviseur) binnen de lichaamsverzorging aanbiedt, kan het verrijkend zijn om dit leerplandoel gemeenschappelijk aan te bieden. Je kan nagaan waar de visies verschillen of net gelijklopen en hoe dat komt.

Wenk: Je kan focussen op vragen of dilemma's waarmee werknemers dagelijks in contact komen. Je kan met de leerlingen op zoek gaan naar concrete voorbeelden waarmee zij of hun collega's in de sector van de lichaamsverzorging kunnen worden geconfronteerd. Omgang met en vragen van collega's, klanten ... kunnen leiden tot ethische kwesties die ethische keuzes tot gevolg hebben, bv.

- hoe verhoud je je tegenover de diversiteit in de samenleving?
- reageer je op situaties van discriminatie of xenofobie?
- de wens van een ouder over de kapselstijl voor hun kinderen;
- de wijze waarop een oudere klant behandeld wordt door één van de kinderen die hem of haar begeleidt bij het bezoek aan het salon;
- specifieke verzoeken bij het plaatsen van een tattoo;
- confronterende verzoeken bij het uitwerken van concepten binnen grime;
- overdadig gebruik maken van producten of behandelingen die op korte of lange termijn schadelijk kunnen zijn voor de klant;
- overige gezondheidsrisico's die de klant negeert;

- ...
- Wenk:** Je kan met je leerlingen een klasdiscussie voeren vanuit een aangebrachte casus uit de actualiteit of naar aanleiding van een ervaring tijdens werkplekleren. Je kan, bv. in samenspraak met de leraar Godsdienst (derde graad), leerlingen kaders of modellen aanreiken om te reflecteren over morele of ethische vragen. Ze bieden leerlingen taal om ethische keuzes te bespreken.
- Wenk:** Je kan aan de hand van voorbeelden uit de actualiteit moeilijke of meer complexe situaties die leiden tot ethische vragen en keuzes bespreken. Het kan bv. gaan over grensoverschrijdend gedrag, agressie of signalen van mishandeling of verwaarlozing. Ook meer maatschappelijke onderwerpen kunnen ter sprake komen: de plaats van camerabewaking op straat versus respect voor privacy, de evolutie in perceptie van mensen met tattoos ...
- Wenk:** Je kan verschillende deontologische principes bespreken en via casuïstiek nagaan op welke wijze die binnen de lichaamsverzorging van toepassing zijn. Je kan de invloed van het schoonheidsideaal en de maatschappelijke context daarrond betrekken om vragen van klanten te duiden en af te wegen in welke mate een professionele lichaamsverzorging daaraan tegemoet komt.
- Wenk:** De leerlingen kunnen zich verdiepen in de vrijheid die klanten hebben om keuzes te maken met betrekking tot hun lichaam. Je kan hen laten onderzoeken in welke mate ze als kapper(-stylist), grimeur, schoonheidsspecialist(-adviseur) meegaan in de keuzes die de klant maakt. Leerlingen bekijken of er grenzen zijn aan de ondersteuning die ze bieden bij het invullen van de wensen van klanten. Je kan met hen nagaan voor welke dilemma's hen dat plaatst.

LPD 2 + De leerlingen dialogeren open en constructief over levensbeschouwing, inspiratie of zingeving.

- Duiding:** Je kan met leerlingen in gesprek gaan over zingeving of levensbeschouwing. Wanneer je met leerlingen in dialoog gaat over zingeving, bespreek je ervaringen die betekenis of zin geven aan je leven of je bestaan. Zingeving betekent het zoeken naar de zin, de richting of het doel van het leven of van grote ervaringen, gebeurtenissen in het leven.
- Duiding:** Je kan met leerlingen reflecteren en in dialoog gaan over inspiratie. Inspiratie komt van het Latijnse woord 'inspirare' dat letterlijk 'inademen' of 'inblazen' van een ziel of 'geest' betekent. Waar iemand zijn inspiratie, innerlijke kracht, bezieling, enthousiasme, gedrevenheid of 'vuur' uithaalt is heel persoonlijk. Dat kan zijn uit natuur, muziek, kunst, literatuur, sport, religie, maar ook een mens of een gebeurtenis kan dienen als bron van inspiratie.
- Duiding:** Wanneer mensen een soort Grote houvast of een overkoepelende visie op het leven en op wat het leven zin geeft delen, dan spreek je over een levensbeschouwing. Levensbeschouwingen geven een antwoord op vragen over de oorsprong van het universum en de mens, delen opvattingen over de mens (mensbeeld) en bepalen vanuit een visie op moraal en ethiek (wat is goed en kwaad) het dagelijks handelen. In religieuze levensbeschouwingen of godsdiensten staat het bestaan van een of meerdere goden centraal en de antwoorden die daaruit voortvloeien. Seculiere levensbeschouwingen, zoals het humanisme, vertrekken vanuit de mens om zin en vorm aan het leven te geven.

Wenk: Je kan gebeurtenissen en ervaringen tijdens werkplekleren aangrijpen om met dit leerplandoel aan de slag te gaan.

Wenk: Je kan met leerlingen in dialoog gaan aan de hand van een aantal algemene vragen die hen als professionele beroepsbeoefenaar kunnen beroeren zoals

- wat inspireert je om voor dit beroep of voor deze studierichting te kiezen?
- wat versta je onder levenskwaliteit en waar ligt voor jou de balans tussen levenskwaliteit en werk?
- wat geeft jou energie?
- hoe kunnen mensen hoop vinden in situaties van kwetsbaarheid, bv. confrontatie met de ziekte van een collega, een overlijden ...? Hoe kunnen de christelijk visie en andere levensbeschouwelijke visies op hoop een uitdaging vormen voor de eigen visie?

Wenk: In functie van het omgaan met diversiteit op de werkvloer kan je leerlingen constructief kritisch laten reflecteren over eigen en andere levensbeschouwingen:

- wat betekent het dragen van levensbeschouwelijke tekens voor jou?
- hou je rekening met collega's die vasten en waarom zou je dat doen?
- welke culturele gewoonten herken je bij jezelf en bij collega's? Bv. respect voor ouders, de rol van vrouwen en mannen in het huishouden, religieuze rituelen of feestdagen ...

Wenk: Je kan met leerlingen in dialoog gaan over de wijze waarop je vanuit het beroep van kapper-stylist mee verantwoordelijkheid kan dragen voor je omgeving, de aarde ... (ecologisch bewustzijn - schepping). Je kan met hen reflecteren over de mate waarin zij dat een belangrijke waarde vinden in de uitoefening van een beroep in de lichaamsverzorging.

Wenk: Vanuit concrete situatieschetsen kan je met leerlingen stilstaan bij vragen waar ze mogelijk als professional in de lichaamsverzorging mee worden geconfronteerd zoals

- waar haal je de kracht om staande te blijven in stressvolle situaties?
- wat heb je nodig om je gedragen te weten in het omgaan met kwetsbare situaties: het omgaan met personen met een bijzondere kwetsbaarheid (bv. psychische kwetsbaarheid), een klant na het doormaken van een kankerbehandeling, het omgaan met verdriet, rouwen of kwaadheid bij een ontevreden klant, dementerende bewoners in een woon- en zorgcentrum ...?
- hoe ga je met collega's of medeleerlingen in dialoog over moeilijke thema's zoals eenzaamheid, nieuwe relaties op oudere leeftijd, zelfstandigheid, een ouder die ziek is, ouders die scheiden of een overlijden?

Wenk: Haardracht is zowel in het heden als in het verleden meer dan louter esthetiek geweest. Zowel cultureel als religieus zijn er zeer veel voorbeelden waarin het haar of het kapsel een veruitwendiging was van overtuigingen. In een aantal gevallen bleef het gebruik op zich bestaan en geraakte de oorspronkelijke aanleiding verloren.

Wenk: Je kan met leerlingen op zoek gaan naar de diepere religieuze of culturele betekenis die verschillende overtuigingen of volkeren toeschrijven aan een specifieke haardracht. Je kan de haarlengte en de kleur aan bod laten komen maar ook de zichtbaarheid verklaren vanuit specifieke overtuigingen. Zo kan een baard laten groeien ook zijn oorsprong vinden in religieuze voorzieningen.

Wenk: Je hoeft je niet te beperken tot culturele of religieuze elementen. In sommige geschiedkundige gebeurtenissen werd het afscheren van het haar als straf of merkteken voor collaboratie gebruikt. Elders kan het dan weer een hygiënische oorsprong hebben zoals in het leger of de gevangenis. In sommige groepen is het al dan niet aanwezig zijn van hoofdhaar een uiting van een gemeenschappelijke identiteit. Je kan met de leerlingen op zoek gaan naar verschillende manieren waarop mensen binnen die groepsgebonden identiteit toch persoonlijke accenten proberen leggen. Omgekeerd zullen individuen net hun lichaam gebruiken om zich te onderscheiden van een groep. Je kan op zoek gaan naar voorbeelden waarbij het haar wordt uitgespeeld als middel om zich anders te profileren. Die groep kan ook een gezin of familie zijn waarin jongeren hun haardracht gebruiken om zich af te zetten tegenover een aantal situaties waarmee ze het niet eens zijn.

Wenk: Je kan de leerlingen laten onderzoeken welke plaats het haar inneemt in het schoonheidsideaal dat mensen voor ogen hebben en hoe dat onder invloed van mode en trends (LPD 20) veranderingen ondergaat. Je kan de leerlingen ook observaties laten maken van het beeld dat men al eens heeft van mensen die hun haar in een opvallende kleur opmaken of net grijs laten worden, mannen met lang haar of een man bun, vrouwen die bij het ouder worden nogal eens kiezen voor kort haar ...

4.2 Rendabel organiseren van een brede waaier van diensten en behandelingen

Doelen die leiden naar BK

LPD 3 De leerlingen organiseren behandelingen en werkzaamheden in functie van een opgemaakte planning rekening houdend met de duurtijd van de behandelingen.

Wenk: De leerlingen leren zelf een planning maken om de werkzaamheden vlot te laten verlopen. Bij aanvang kan je hen criteria aanreiken waarmee ze rekening kunnen houden in de opbouw van hun planning zoals aard van de technieken, de duur van de behandelingen, het type cliënt, potentiële verkoop van producten of diensten of de eigen expertise om complexe situaties aan te pakken.

Wenk: In de leerlijn die je doorheen het 7de leerjaar opbouwt, kan je complexere technieken inbouwen maar ook situaties creëren waarbij de organisatie moet worden aangepast onder invloed van voorziene of onvoorziene omstandigheden zoals cliënten die te laat komen of niet opdagen, bijkomende behandelingen die niet zijn ingepland, de afwezigheid van een medewerker die onverwacht wordt weggeroepen of materiële problemen met apparaten.

Wenk: De leerlingen lichten toe waarom ze kiezen voor een bepaalde opbouw in hun planning en hoe ze anticiperen op onvoorziene omstandigheden.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met het gebruik van beroepsgerichte ICT-toepassingen (LPD 10).

LPD 4 De leerlingen voeren op een deskundige en rendabele manier kapsels uit.

Wenk: Je kan met de leerlingen nagaan op welke wijze ze kapsels op de meest rendabele

wijze kunnen uitvoeren: tempo, organisatie, gebruik materialen en producten. Je kan met hen bekijken welke technieken meer efficiëntie toelaten om het werk sneller vooruit te laten gaan zonder de kwaliteit uit het oog te verliezen.

Wenk: Je kan de leerlingen naar de kostprijs (LPD7) van verschillende diensten en behandelingen laten kijken en de afweging laten maken van de prijs versus de arbeidstijd die de betrokken kapseltechniek vraagt.

LPD 5 De leerlingen werken mee aan het realiseren van de (verkoops)doelstellingen van het kapsalon.

★ Presentatie, advies- en verkooptechnieken

Wenk: De leerlingen bekijken de (verkoops)doelstellingen met een blik op een totaalconcept. Het gaat niet om doelen die los van elkaar staan maar om doelen die in elkaars verlengde liggen.

Wenk: Je kan leerlingen aanmoedigen om de (verkoops)doelstellingen van hun stageplaats of werkplek te leren kennen. Ook de manier waarop de eigenaar die tot stand heeft laten komen, kan boeiend zijn om het finale resultaat te bekijken.

Wenk: De leerlingen gaan op zoek naar criteria waaraan een goede en vooral realistische (verkoops)doelstelling beantwoordt. Ze leren hoe ze de doelstellingen evalueren en bijsturen indien het vooropgestelde resultaat niet werd gehaald.

Wenk: Je kan leerlingen bijbrengen welke acties ze kunnen ondernemen om (verkoops)doelstellingen te bereiken. Ze ontdekken het concrete plan van aanpak dat moet helpen om resultaat te boeken.

Wenk: Je kan leerlingen technieken bijbrengen om producten te verkopen via onder meer een advies- en verkoopgesprek. Een optimale presentatie van het product kan ondersteunend werken. Je laat de leerlingen nadenken over verschillende manieren om producten op een spontane manier onder de aandacht te brengen.

LPD 6 De leerlingen beheren de voorraad.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen hoe het beheer van de voorraad (handdoeken, producten, apparaten ...) verloopt. De leerlingen voeren de voorraadadministratie zelfstandig uit.

Wenk: De leerlingen leren hoe ze een aanvaardbare bestelling plaatsen en welke procedures er zijn om een binnenkomende bestelling af te handelen. Je kan daarin sterk variëren en contexten creëren waarbij o.m. een bestelling fout of onvolledig geleverd is. De leerlingen leren welke acties ze moeten ondernemen om voldoende voorraad te hebben en financieel geen schade te lijden.

Wenk: De leerlingen vergelijken de aankoop- of bestelprocedure in verschillende werkplekken en verzamelen de sterke punten.

LPD 7 De leerlingen berekenen de kostprijs van diensten, behandelingen en producten.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen hoe ze tot een kostendekkende kostprijs van een behandeling of een product komen. Ze leren een winstmarge berekenen om tot

een verkoopprijs te komen.

Wenk: De leerlingen krijgen oog voor elementen die de winstmarge en de concurrentiepositie beïnvloeden zoals nabijheid van andere salons, doelpubliek, imago ...

Wenk: Wettelijke bepalingen rond opmaak en uithangen van tarieven (samenhang met wetgeving LPD 11).

LPD 8 De leerlingen sturen een team aan rekening houdend met de cultuur, communicatiekanalen en procedures van de organisatie.

Wenk: Je kan leerlingen kansen bieden om verschillende functies in een team op te nemen zoals teambouwer of salonverantwoordelijke. Ook andere technische functies waarmee een kapper-stylist te maken kan hebben, zoals colorist, worden toegelicht.

Wenk: Je leert de leerlingen een actieve rol opnemen waarin ze onder meer in kunnen staan voor taakverdeling, een vergadering leiden, constructieve ideeën inbrengen ... De leerlingen zijn in staat om in te springen als leidinggevende wanneer die even afwezig is.

Wenk: De leerlingen leren hoe een arbeidsreglement tot stand komt, welke bepalingen van belang zijn en welke invloed het kan hebben op hun professioneel functioneren. Je kan met de leerlingen nagaan voor welk reglement zij zouden kiezen en welke accenten ze leggen.

Wenk: Je kan met leerlingen nagaan hoe de communicatie kan verlopen en welke kanalen er daarvoor zijn, welke hindernissen er zijn en op welke wijze die kunnen worden aangepakt.

Wenk: De leerlingen beschrijven welke elementen typisch zijn voor de cultuur van de organisatie waarin ze werken of stage lopen. Ze kunnen reflecteren over die aspecten die ze belangrijk vinden en zelf willen integreren wanneer ze verantwoordelijk zouden worden voor een eigen salon.

Wenk: De leerlingen kunnen via casuïstiek vaardigheden verwerven om conflicten of moeilijke situaties in het team aan te pakken zonder dat het weegt op de kwaliteit van dienstverlening aan de klanten.

LPD 9 De leerlingen handelen economisch en duurzaam vanuit een visie op een totaalconcept.

Wenk: De leerlingen leren in de derde graad hoe zij duurzaam en economisch kunnen handelen. In Kapper-stylist zetten ze die principes verder vanuit een totaalconcept en niet als losse elementen.

Wenk: De leerlingen krijgen in de derde graad notie van de kostprijs van technische vaardigheden, apparatuur en producten. Ook de personeelskost en de winstmarge komen voor een deel aan bod. De leerlingen maken in het 7de leerjaar zelf keuzes in functie van een economische realiteit en een kwaliteitsvolle inhoud. Je kan verschillende contexten en keuzes voor doelgroepen verkennen.

Wenk: De leerlingen nemen bovendien een houding aan waarbij bij elke stap de duurzame optie wordt overwogen. Die houding kan vertrekken vanuit duurzaam

ondernemerschap en is niet uitsluitend gerelateerd aan kappers. Duurzaamheid, met aandacht voor specifieke milieuwetgeving, heeft een sterke ecologische inslag maar kan ook gelden voor de klantenrelaties die de leerlingen aangaan. Je kan dat koppelen aan het concept waarvoor de werkplek wil staan. Ook het benaderen van leveranciers kan op diezelfde wijze aandacht krijgen.

Wenk: De leerlingen hebben aandacht voor de kostprijs van de handelingen die ze stellen en de producten die ze gebruiken (samenhang met promoten en verkopen, LPD 5). Denk aan het tempo waarin bepaalde technische vaardigheden worden aangeboden zonder in te boeten aan kwaliteit, het (sluip)verbruik van apparaten en het onderhoud van apparaten met het oog op het verlengen van de levensduurte. Ook bij het aanschaffen van producten, materialen en toestellen doen de leerlingen systematisch een duurzaamheidstest. Dat houdt in dat ze het energieverbruik bij het systematisch gebruik van een product of toestel bestuderen.

Wenk: Je kan wijzen op de (ogenschijnlijke) tegenstrijdigheid die er kan ontstaan tussen het economische en het duurzame luik: duurzaamheid vraagt soms grotere investeringen die dan weer een verschil kunnen opleveren in rendabiliteit op langere termijn. Via dit leerplandoel kan je het economische luik losmaken van uitsluitend financiële berekeningen. Ecologie kan ook een onderscheidend element van concurrentie vormen waarmee je een specifiek publiek kan aantrekken.

Wenk: Je kan in dit leerplandoel ook de milieuwetgeving die eigen is aan een kapperszaak aan bod laten komen.

LPD 10 De leerlingen gebruiken beroepsgerichte ICT-toepassingen en verschillende betaalmiddelen.

Duiding: ICT-toepassingen hebben betrekking op alle elementen die de Kapper-stylist nodig heeft bij het uitbaten van een werkplek. Het gaat om beroepsgerichte software die de organisatie en planning mogelijk maakt. Ook toepassingen die de eigen ontwerpen tot leven laten komen en de werkplek via diverse media in de markt zetten, komen hier aan bod.

Wenk: De leerlingen maken kennis met bestaande software om de planning en de organisatie van de werkplek mogelijk te maken. Ze maken vergelijkingen en leren welke toepassingen aansluiten bij de noden van een specifieke werkplek.

Wenk: De leerlingen ontdekken hoe belangrijk het visualiseren van hun ontwerp is. Ze kunnen terugvallen op bestaande materialen. Ook het zelf ontwikkelen van de visualisatie van hun creatieve ontwerpen kan een grote meerwaarde betekenen.

Wenk: Je kan de leerlingen diverse apps en programma's laten gebruiken om naar buiten te komen en om via een brede waaier aan kanalen promotie te voeren.

Wenk: De leerlingen leren hoe ze professioneel fotomateriaal op mediakanalen posten. Ze reflecteren over hoe ze via sociale media interageren met (potentiële) klanten en vooral hoe ze anticiperen op negatieve feedback van ontevreden klanten of derden die zich anoniem uitlaten over hun zaak en werkzaamheden.

Wenk: Je kan de leerlingen diverse mogelijkheden aanreiken om klantenadministratie invulling te geven. Je legt het accent niet alleen op de technische toepassingen

maar ook op de procedure om gestructureerd gegevens te verzamelen over klanten. Ook de privacywetgeving kan aan bod komen.

Wenk: De leerlingen gebruiken softwarepakketten om LPD 6 (voorraadbeheer) te realiseren.

LPD 11 De leerlingen reflecteren via casussen over sociale wetgeving en arbeidswetgeving eigen aan het beroep.

Duiding: De leerlingen kennen de belangrijkste elementen uit de sociale wetgeving en de arbeidswetgeving die betrekking heeft op hun beroep. Ze houden in functie van hun arbeidssituatie rekening met de voornaamste aspecten.

Wenk: Je kan de leerlingen attent maken op het statuut waarin ze werkzaam zijn: zelfstandige versus werknemer. Je kan de voor- en de nadelen van beide situaties bestuderen. De leerlingen verwerven inzicht in hun sociale bescherming op korte en lange termijn en kunnen dat in eigen woorden toelichten.

Wenk: De leerlingen verwerken casussen waarbij ze op zoek gaan naar de wettelijke voorschriften. De complexiteit van de casussen neemt door de opleiding steeds toe. De leerlingen leren hoe ze correcte bronnen kunnen hanteren om de juiste informatie te vinden (samenhang met sectorspecifieke informatiebronnen (LPD 21)).

Wenk: Je kan aandacht besteden aan de grote lijnen van loonberekening en fiscale aspecten van een onderneming. Ook andere aspecten zoals de welzijnswetgeving kan je op die manier een plaats geven.

4.3 Creëren en stylen van kapsels

Doelen die leiden naar BK

LPD 12 De leerlingen passen principes van klantvriendelijkheid toe in hun professioneel klantencontact.

Wenk: De leerlingen kennen de principes van klantvriendelijkheid en passen die toe. Je leert hen dat ze die in alle omstandigheden hanteren en er doelbewust mee omgaan.

Wenk: Je kan bijkomende doelgroepen voorstellen en nagaan welke invloed dat heeft op hun klantencontact en het welbevinden van de doelgroep. Je legt een link met het totaalconcept dat leerlingen moeten verzorgen.

Wenk: De leerlingen gaan na op welke wijze zij omgaan met negatieve feedback en welke effecten dat heeft op hun klantencontact. Ze oefenen het stellen van grenzen en het zelf geven van negatieve feedback en bespreken in welke mate dat effect heeft op hun klantencontact.

LPD 13 De leerlingen handelen kwaliteitsbewust via een cyclisch proces.

Wenk: De leerlingen maken kennis met de achtergrond van een cyclisch kwaliteitsproces zoals dat onder meer bij PDCA het geval is. Ze leren in stappen nadenken over

kwaliteit en hanteren een methodiek om aan een systematische kwaliteitsverbetering te doen bij alle handelingen die ze stellen. Ze gaan op zoek naar criteria die het mogelijk maken om de groei in kwaliteit objectief te omschrijven: klantentevredenheid, correcte uitvoering van technieken, realiseren van (verkoops)doelen ...

Wenk: Door regelmatig te reflecteren op hun eigen werk en leerprocessen, evalueren en verbeteren de leerlingen voortdurend hun aanpak om trends en innovaties effectief te implementeren.

Wenk: Je kan de inhoud van een bestaande professionele gedragscode van een kapperszaak of van de sector met de leerlingen doornemen en met hen de vereiste gedragingen vertalen naar de concrete werkvloer.

Wenk: Je kan er voor kiezen om een professionele gedragscode met de leerlingen samen te stellen en te vertrekken van gedragselementen die zij in hun kapperszaak belangrijk vinden of zouden eisen van medewerkers.

Wenk: Om te voorkomen dat het te theoretisch blijft, kan je verschillende casussen geven of samen opmaken waarin vanzelfsprekende gedragingen niet steeds vlot te realiseren zijn.

Extra: Je kan overwegen om de gedragselementen die leerlingen aanbrengen aan te vullen bij de stagecriteria.

LPD 14 De leerlingen beheren de werkplek in functie van de organisatie van de behandelingen.

Duiding: Het beheren van de werkplek is breder dan de concrete werkpost waar de leerlingen aan het werk zijn. Het gaat om de algemene organisatie van meerdere behandelingen die moeten worden uitgevoerd. De leerlingen hoeven die niet allemaal zelf uit te voeren maar dragen eindverantwoordelijkheid voor een vlotte organisatie.

Wenk: Je kan een situatie creëren waarbij de leerlingen diverse klanten moeten behandelen. Je kan zowel de kapseltechnieken als het profiel van de klanten zo opmaken dat de leerlingen een degelijke organisatie moeten opzetten om op een rendabele wijze de klanten te bedienen.

LPD 15 De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.

Wenk: De leerlingen passen de basisprincipes van hygiënisch handelen toe bij de nieuwe handelingen die ze leren of in nieuwe contexten gebruiken. Ze ervaren het effect van hygiënisch handelen op het (eigen) welbevinden en kennen het belang ervan voor de gezondheid. De leerlingen dragen verantwoordelijkheid voor zichzelf, collega's en klanten.

Wenk: Je kan leerlingen confronteren met de gevolgen voor hygiëne bij materiaal dat gevallen is en hen ook leren hoe om te gaan met materialen die van klant op klant worden gebruikt: tondeuse, kammen, scheermesje ...

Wenk: De veiligheids- en ergonomische principes die de leerlingen tijdens de tweede graad o.m. via de risktrainer leren kennen, worden toegepast op de nieuwe technische vaardigheden. Gezien die complexer zijn en vaak risicovollere

handelingen vragen, wordt het belang van preventie en risicobeheersing alleen maar groter. De leerlingen nemen een houding aan waarbij ergonomie een onderdeel van elk handelen uitmaakt. Het gaat dan over het beschikbaar zijn van de nodige ondersteunende materialen maar ook over het correct gebruik ervan.

Wenk: De leerlingen nemen een verantwoordelijke veiligheidshouding aan voor zichzelf, collega's en klanten. Ze zijn niet verantwoordelijk voor het gedrag van anderen maar kunnen anderen wel wijzen op een gevaarlijke opstelling.

Wenk: De leerlingen herkennen gevaarlijke stoffen die op de werkvloer worden gebruikt en bergen die op volgens de voorziene procedure. De elektrische apparaten worden gebruikt zoals de voorschriften aanbevelen (samenhang met LPD 19).

Wenk: Je laat de leerlingen kennis maken met de in de sector veel voorkomende arbeidsongevallen en beroepsziekten, zoals hand-, arm-, nek-, rug-, been-, en schouderklachten, luchtweginfecties en huidreacties ten gevolge van het gebruik van kapperscosmetica. Je kan leerlingen in functie van preventie oorzaken, symptomen en mogelijke gevolgen van MSA-klachten (musculoskeletale aandoeningen) laten bestuderen. Ga steeds uit van de technische vaardigheden die ze verrichten zodat er aandacht is voor werkhouding, inrichting en opstelling van de werkpost, keuze van het materiaal ... Ook hier zal je de leerlingen in contact brengen met preventieve en beschermende maatregelen zoals het testen op allergische reacties bij het kleuren van haar. Je kan de leerlingen het luik rond psychosociaal welzijn op het werk, inclusief wettelijke bepalingen (rechten en plichten) bijbrengen.

Wenk: De leerlingen kunnen worden betrokken bij de ergonomische keuzes die de school of een werkplek kan maken voor organisatie, inrichting en materiaal. Je kan wijzen op de motivering van pragmatische keuzes (samenhang met economische aspecten (LPD 9)). De leerlingen zullen echter nooit de impact van de gemaakte keuzes op het welbevinden van de klant en het eigen comfort uit het oog verliezen. Ze maken kennis met alternatieve materialen die ergonomisch meer geschikt zijn zoals het gebruik van een ergonomische versus een gewone schaar.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met de technische vaardigheden die de leerlingen zullen verwerven.

Extra: Je kan de leerlingen EHBO geven in functie van ongevallen die zich kunnen voordoen op hun werkplek.

LPD 16 De leerlingen creëren gepersonaliseerde kapsels met actuele kapseltechnieken.

Duiding: De leerlingen kopiëren niet alleen de ontwerpen en de stijl die aansluiten bij hun interesse of beantwoorden aan de wens en persoonlijke stijl van de klant. Ze verdiepen zich in technieken, morfologische elementen en kleurenleer om voeding te geven aan een persoonlijk kenmerk dat één of meerdere doelgroepen kan aanspreken.

Wenk: De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces waarbinnen ze vrijheid krijgen om te experimenteren en dus ook te mislukken in hun ontwerpen. Door te reflecteren (LPD 13) sturen ze hun eigen proces bij om tot een gewenst resultaat te komen.

Wenk: Je kan de creativiteit van leerlingen niet alleen tot uiting laten komen in een

ontwerp van een kapsel maar ook in gecombineerde behandelingen die ze opmaken om (nieuwe) klanten te werven of te stimuleren om een product aan te schaffen:

- een bepaald tijdslot in de week waarop studenten hun haar aan een beperkter tarief kunnen laten knippen;
- een voordelige combinatie van knippen en aanschaffen van een shampoo;
- ...

Wenk: De leerlingen reflecteren (LPD 13) over het resultaat van die acties en de meerwaarde ervan op lange termijn. Bepaalde acties zoals het aanbieden van een drankje kunnen bij aanvang een effect hebben op de klant maar kunnen na verloop van tijd een vanzelfsprekendheid worden waardoor het geen bijkomende rendabiliteit oplevert.

LPD 17 De leerlingen brengen pruiken, haarstukken of haarverlengingen aan met inbegrip van onderhoud en verzorging.

Wenk: De leerlingen verwerven de technieken van het aanbrengen van pruiken, haarstukken of haarverlengingen. Je betreft de verschillende technieken en producten om de verzorging mogelijk te maken.

Wenk: Wanneer de leerlingen in staat zijn om pruiken, haarstukken of haarverlengingen aan te brengen en te verzorgen, bied je de overige technieken, zoals knippen en stylen aan.

Extra: Je hoeft slechts één van drie technieken aanbieden maar je kan de leerlingen ook met de overige twee in contact laten komen via werkplekleren of studiebezoeken.

4.4 Adviseren van klanten uit diverse groepen

Doelen die leiden naar BK

LPD 18 De leerlingen voeren een aan de klant aangepast adviesgesprek na het uitvoeren van een haar- en (hoofd)huiddiagnose rekening houdend met

- **haar-, huid- en hoofdhuidtype;**
- **morfologie: vorm van hoofd en hals.**

Wenk: Je kan de complexiteit van het adviesgesprek systematisch complexer maken. De leerlingen kennen de aanpak van een dergelijk gesprek en door combinaties te maken met nieuwe technieken zoals het aanbrengen van haarverlengingen (LPD 17), kan je de moeilijkheidsgraad verhogen.

Wenk: Je kan de leerlingen bijbrengen dat een adviesgesprek opvolging vraagt. Het is belangrijk om na te gaan wat de effecten van het advies zijn en welk impact dat heeft op de tevredenheid van de klant. Een advies kan bijsturing vragen op basis van de eigen impressies of feedback van klant of collega's.

Wenk: De leerlingen zoeken oplossingen om de privacy van klanten te beschermen tijdens adviesgesprekken waarbij andere klanten of collega's in de buurt zijn.

Wenk: De leerlingen maken een diagnose van haar- en hoofdhuid met het oog op een

analyse ervan. Ze houden bij hun analyse rekening met de morfologische elementen van hoofd en hals. Ook de totale lichaamsbouw kan een aandachtspunt zijn bij het creëren van een kapsel.

Wenk: Je kan met de leerlingen nagaan welke haargroeirichtingen en mogelijke bijpassende snittechnieken er zijn.

LPD 19 De leerlingen lichten werking en effecten, mogelijkheden en beperkingen van producten, materialen en apparaten toe.

- ★ Chemische processen in functie van de behandeling, hun effecten op het haar en de hoofdhuid

Wenk: Je kan leerlingen bijbrengen hoe ze essentiële informatie over een hele waaier van producten, materialen en apparaten kunnen overbrengen naar de klant. Ze passen hun communicatie aan in functie van de individuele klant of doelgroep.

Wenk: De leerlingen verzamelen gestructureerd informatie over producten, materialen en apparaten. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met het gebruik van sectorspecifieke informatiebronnen (LPD 21).

Wenk: Je kan in de vakgroep afspraken maken over de chemische processen die aan bod moeten komen en de leerlingen die processen laten toelichten alvorens ze een specifieke behandeling starten.

Wenk: De leerlingen leren hoe ze producten objectief vergelijken en welke criteria ze hanteren om een keuze te maken. De leerlingen kunnen hun keuze verantwoorden.

Wenk: De leerlingen kunnen de gekozen producten, materialen en apparaten op een esthetische en commercieel aantrekkelijke wijze presenteren.

Extra: Je kan de leerlingen bijbrengen hoe ze diensten of gecombineerde pakketten kunnen aanbieden die aantrekkelijk zijn voor klanten.

4.5 Reflecteren over en implementeren van trends en innovatieve toepassingen

Doelen die leiden naar BK

LPD 20 De leerlingen reflecteren over sectorspecifieke modetrends, innovatieve toepassingen en kapselstijlen en implementeren ze.

Wenk: De leerlingen maken kennis met bronnen waarin innovatieve toepassingen geregeld worden vermeld. De aspecten die aan bod komen, hoeven niet uitsluitend gerelateerd te zijn met kapper-stylist. Indien er samenhang bestaat, kunnen ook andere (mode)verschijnselen m.b.t. lichaamsverzorging hier een plaats krijgen. De leerlingen worden geprikkeld om zelf ook nieuwe bronnen aan te reiken of innovaties met elkaar uit te wisselen. Er komen criteria aan bod die de leerlingen moeten helpen om een beter zicht te krijgen op de meerwaarde van de innovatie zoals duurzaamheid, functionaliteit, investering en de verhouding tussen prijs en kwaliteit. De leerlingen kopiëren niet zomaar elke trend en

evalueren kritisch wat innovatief is. Het zoeken naar bronnen omvat ook het vinden van objectiverende informatie over wat als nieuw wordt voorgesteld.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met reflecteren (LPD 13). De leerlingen worden geprikkeld om zelf ook nieuwe bronnen aan te reiken of innovaties met elkaar uit te wisselen. Ze onderzoeken kritisch innovaties die worden gepromoot via diverse kanalen. Dat kan door hen bijkomende informatie te laten opzoeken over het concrete thema en om hen tot uitwisseling te komen via kritische vraagstelling aan elkaar. Ze bestuderen de effectiviteit, rendabiliteit en meerwaarde van producten, verzorgingen, apparaten, trends en innovaties. Je stimuleert leerlingen om, daar waar het haalbaar is, de overwegingen ook mee te nemen in het eigen handelen.

Wenk: Daar waar het inhoudelijk en financieel kan, illustreer je ook dat de school open staat voor nieuwe innovaties en die probeert te implementeren in het leerproces van leerlingen. Leerlingen kunnen dan ook komen tot het toepassen van de trends en innovaties.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met het creëren van gepersonaliseerde kapsels (LPD16).

LPD 21 De leerlingen raadplegen sectorspecifieke informatiebronnen in functie van de behandelingen die ze uitvoeren.

Wenk: De leerlingen gaan op zoek naar bronnen die hun professionaliteit verder voeden. Hoe blijven ze op de hoogte van de nieuwste evoluties en wetgeving die relevant is voor hun beroep?

Wenk: Je kan producten en apparaten aan bod laten komen alsook kanalen laten ontdekken waar nieuwe technieken vaak eerst worden gedemonstreerd. Je maakt de leerlingen bewust van de kwaliteit van sommige kanalen en leert hen een evidence-informed houding aan te nemen; ze gaan kritisch om met de nieuwe informatie die ze verwerven (LPD 20).

Wenk: De leerlingen maken kennis met hun vakorganisaties en gaan na op welke wijze ze kapperszaken ondersteunen. Je kan de leerlingen in dialoog laten gaan met medewerkers van die organisaties in functie van netwerking.

Extra: De leerlingen ontdekken de kostprijs van professionalisering in vergelijking met de kwaliteit van de professionaliseringsinitiatieven en de meerwaarde ervan in het werkveld.

5 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

Voor het leerplan Kapper-stylist lijkt het aangewezen om lokalen te voorzien die de kapperszaak didactisch benaderen. Verder verdient het de voorkeur om lokalen vooral multifunctioneel te benaderen. Dat moet het mogelijk maken om te vertrekken vanuit de competenties die leerlingen moeten verwerven en die gedifferentieerd kunnen worden aangeboden.

5.1 Infrastructuur

Een leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Voor lessen waarin specifieke vaktechnische vaardigheden worden aangeboden, is een didactisch salon noodzakelijk met daarin:

- bergruimte voor materiaal en producten om aan wettelijke vereisten te voldoen;
- een digitaal afspraken- en klantensysteem;
- nutsvoorzieningen:
 - koud en warm water;
 - voldoende neutrale verlichting;
 - voldoende stopcontacten voor aansluiting apparaat;
- wasmachine en droogkast;
- een werkplek met kaptafel en spiegel waarop bij voorkeur een in de hoogte verstelbare oefensteun kan aan worden bevestigd;
- kappersstoel (per werkende leerling);
- wastafels aangepast aan het aantal leerlingen;
- droogkappen of warmtelichtstralers;
- in hoogte verstelbare kappersfietsen (per werkende leerling);
- werkwagen (rolwagen per werkende leerling).

5.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

- Algemeen materiaal:
 - EHBO materiaal (inclusief oogdouche in de nabijheid van het lokaal);
 - afvalboxen (mogen ook buiten de klas op aanvaardbare afstand).
- Materiaal voor haarverzorging:
 - oefenhoofden (dames en heren) met verschillende haarlengte, baard en snor;
 - handdrogers, stijltangen, krultangen, tondeuse ...;
 - haarverzorgingsproducten;
 - nikkelvrije of -arme scharen, scheermessen, borstels en kammen, clipsen, verfborstels en toepassingsflacons voor tijdelijke, semipermanente en permanente kleuringen, diverse soorten

haarrollen en permanentwikkels, scheerbenodigdheden, benodigdheden voor het verwerken van lang haar;

- handdoeken, kappersschorten, kapmantels, wegwerphandschoenen uit vinyl of nitril met lange handschoenmanchet bij het aanmaken, opbrengen en uitspoelen van haarverf en kleurspoelingen;
- per werkende leerling één in de hoogte verstelbare oefensteun;
- minstens één grote oefensteun op statief (op de grond) voor de leraar.

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

6 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...

Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

7 Concordantie

7.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties
1+	-
2+	-
3	BK 10; BK e
4	BK 8
5	BK 11; BK a; BK n
6	BK 9
7	BK k; BK l
8	BK 1
9	BK 3
10	BK b; BK s
11	BK r
12	BK j
13	BK 2
14	BK 6

15	BK 4
16	BK i
17	BK p
18	BK 7; BK a; BK f; BK g; BK m
19	BK c; BK d; BK o
20	BK 5; BK h
21	BK q

7.2 Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam.
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.
5. De leerlingen volgen trends en evoluties op.
6. De leerlingen beheren de werkplek.
7. De leerlingen voeren een adviesgesprek aangepast aan de individuele klant.
8. De leerlingen voeren op een deskundige en rendabele manier kapsels uit.
9. De leerlingen voeren voorraadbeheer uit.
10. De leerlingen organiseren behandelingen in functie van een opgemaakte planning.
11. De leerlingen werken mee aan het realiseren van de (verkoops)doelstellingen van het kapsalon.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- a. Advies- en verkooptechnieken
- b. Beroepsgerichte software
- c. Chemische processen in functie van de behandeling, hun effecten op het haar en de hoofdhuid
- d. Cosmeticaproducten en hun effecten op de huid
- e. Duurtijd van de behandelingen
- f. Haar- en (hoofd)huiddiagnose
- g. Haar-, huid- en hoofdhuidtypes
- h. Kapselstijlen
- i. Kapseltechnieken
- j. Klantvriendelijkheid
- k. Kostprijs ten opzichte van verkoopprijs
- l. Kostprijsberekening
- m. Morfologie: vorm van het hoofd
- n. Presentatietechnieken
- o. Producten, materialen en apparatuur in functie van kapseltechnieken
- p. Pruiken, haarstukken of haarverlengingen
- q. Sectorspecifieke informatiebronnen
- r. Sociale wetgeving en arbeidswetgeving in functie van het beroep
- s. Tarieven en betaalmiddelen

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	6
2.1	Beginsituatie	6
2.2	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Kapper-stylist en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Beginsituatie	9
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	11
4	Leerplandoelen	11
4.1	Zinrijk en geïnspireerd	11
4.2	Rendabel organiseren van een brede waaier van diensten en behandelingen	14
4.3	Creëren en stylen van kapsels.....	18
4.4	Adviseren van klanten uit diverse groepen	21
4.5	Reflecteren over en implementeren van trends en innovatieve toepassingen	22
5	Basisuitrusting	23
5.1	Infrastructuur	24
5.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	24
6	Glossarium.....	25
7	Concordantie	26
7.1	Concordantietabel.....	26
7.2	Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties	27

ONTWERP